

ימות השבוע, ובכל ערב שבת היה שב לביתו. בעת ששב לביתו היה נראה לפניו "עמוד-אש".

ערב שבת אחת, התאחר רבי יהודה מלבוא, מכיון שנמשך בלימודו והתעכב בליבונה של סוגיה מסוימת בבית המדרש. חותנו, רבי ינאי, הבחין באיחור (מכיון שלא ראה את אותו "עמוד-אש" שהיה נראה עם ביאתו), ואמר לבני הבית שכנראה החתן נפטר, שאילולי כן, לא היה מתעכב מלהגיע.

כאמור, למעשה היה רבי יהודה חי באותה שעה, אלא שהתעכב בלימודו בבית המדרש. ולמרות זאת, מספרת הגמרא שהתרחש הגרוע מכל, ורבי יהודה אכן נפטר באותה שעה, בגלל דברי חמיו, למרות שהוא כלל וכלל לא התכוון לגרום לכך.

הגמרא מסמיכה על כך את הפסוק בקהלת (י, ה): "כִּשְׁפָּגְגָה שְׂפִי צֶאֱמַר מִלְפְּנֵי הַשְּׁלִיטִי". משמעות הדבר, שלדבריו של רבי ינאי היה כוח לפעול ולגרום למיתתו של חתנו, משום שהדבר משול להוראה שגויה שיוצאת מפי המלך, שלמרות שהיא שגויה - היא אינה מתבטלת, וכך גם כאן, הואיל והוציא רבי ינאי מפיו את דבר מיתתו של רבי יהודה, נתקיים הדבר.

המעשה הזה פותח צוהר נפלא, להבנת עוצמתו של כוח הדיבור.

***

בפרשיות השבוע הקודמות אנו מתוודעים לעונשים רבים שבאו על העם בעקבות חטאי הדיבור.

בפרשת 'בהעלותך' קראנו על תלונוניהם של עם ישראל 'המתאוננים', והעונשים שבאו בעקבות כך. בסוף הפרשה קראנו על עונשה של מרים בצרעת בעקבות דיבורה על משה. בפרשת 'שלח' שוב המרגלים דיברו סרה והוציאו דיבת הארץ

כוחו של דיבור

מעשה באדם שהפיץ שמועה מסוימת על פלוני. מאוחר יותר הוא התחרט על מעשיו והחליט לגשת אל רבו, בכדי לשאול אותו כיצד הוא יכול לכפר על כך. "לך לחנות המכולת הקרובה וקנה שק מלא זרעים", אמר לו הרב. "אחר כך, קח את השק שקנית לשדה גדול ופתוח ופזר את כל הגרגרים ברוח הנושבת. חזור אליי בעוד שבוע, ונראה מה לעשות".

האיש מילא באופן מדויק אחר הוראותיו של הרב וחזר אליו כעבור שבוע, בכדי לשמוע מה עוד עליו לעשות. "כעת", אמר לו הרב, "חזור אל אותו השדה ואסוף בחזרה את כל הזרעים שפיזרת שם".

"אבל הרב", התקומם הלה, "הגרגרים התפזרו על פני שטח גדול ורחב ביותר! לעולם לא אצליח למצוא את כל הגרגרים שפיזרתי. אני גם בטוח שחלק מהם כבר הצמיחו שורשים באדמה ואפילו החלו כבר לנבוט בעצמם!".

"בדיוק!" הסביר לו הרב. "כעת אני רואה, שאתה באמת מבין. כאשר אנחנו מדברים על אדם אחר, ההשפעה של המילים שלנו היא גדולה ורחבה. מדובר בנזק שכמעט לעולם לא ניתן לגמרי לתקן ולכפר עליו".

מכאן ניווכח לדעת עד כמה יש השפעה וכח לכל מילה ולכל דיבור שיוצא מפי האדם.

"כשגגה שיצא מלפני השליט"

הגמרא (כתובות סב, ב) מספרת על רבי יהודה בן רבי חייא, חתנו של רבי ינאי, שנהג לשהות וללמוד בבית המדרש במשך כל

לחצר שם ישבה ובכתה תחת מטח של גשם זלעפות. והנה אחר שעה יצא אביה הקדוש מביתו החוצה וראה אותה ממררת בבכיה, כששאל לפרש הבכי, סיפרה לו את דברי הרופא. שמע אביה את הדברים, אך שאל אותה שוב מדוע היא בחוץ בשעה שיורד גשם, היא השיבה לו שכשהגיעה ונכנסה לבית ראתה אותו יושב ולומד ולא רצתה להפריעו מלימודו, היא ניסתה להתאפק עד שכוחותיה לא עמדו לה ולכן יצאה לפרוק את יגונה בחוץ.

שמע זאת אביה, הגביה עיניו למרום ואמר "רבש"ע! בזכות הערך שיש לבתי לתורה שלא רצתה להפריעני מלימודי יהי רצון שתזכה לפני בטן", הוא אף הוסיף "דעי לך שתזכי לבן אחד, אף הוא יהיה גדול בתורה ויאיר את עיניהם של ישראל". ואכן כפי שיצא מפי קדשו כך היה, ולפקודת השנה נולד לעם ישראל המאור הגדול מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל.

מלבד לימוד הערך לתורה, רואים מהו כח קדושת הדיבור, שמכח ברכתו של בעל הלשם זצוק"ל זכה העולם למרן הגרי"ש זצוק"ל.

תולה ארץ על בלימה-בשכר שתיקה זוכים

בנוסף לכך, עובר במשפחתו של מרן הגרי"ש אלישיב הסיפור הבא:

בשכנותם של הוריו גרה אשה שפעמים שהיתה מציקה לאמו של הגרי"ש ומקנטרת אותה בדברים. בזמנם, יום של כביסה היה יום בו האשה היתה טרודה מבוקר עד ערב בעבודה מייגעת זו, בסופו של יום כה מפרך תלתה אמו של הגרי"ש כביסה לבנה על החבלים לייבוש, ועלתה לביתה למנוחה קצרה.

השכנה, שהחליטה כי הכביסה מונעת מהשמש להיכנס לביתה, לא חשבה פעמיים והחליטה לחתוך את החבלים, ובאמת, מיד יצאה וגזרה את חבל הכביסה וכך נפלו כל

רעה ומתו במגפה בצורה חמורה מאוד, ואף כל העם כולו - מבני עשרים ועד שישים - נענשו למות במדבר במשך ארבעים שנה. בפרשת 'קרח' אנו רואים מה אירע למי שהעז להטיל דופי במינוייו של משה רבנו ע"ה. בפרשת 'חוקת' שוב העם מתלונן על מחסור במים. ה' מצווה את משה רבנו לדבר אל הסלע כדי שזה יוציא מימיו. אך משה מכה את הסלע ולא מדבר, על חוסר הדיבור נגזר עליו שלא להיכנס לארץ. ובהמשך, פרשת נחש הנחושת: נפשו של העם קצרה מטורח הדרך והם מתלוננים על המן אותו כינו 'הלחם הקלוקל'. ה' שולח נחשים המכישים את העם. ובפרשת 'בלק' אין צורך להרחיב כיצד אדם יכול לקלקל (או אולי: לקלל) על ידי פיו.

ללמדנו, זהו כוחו של דיבור. אלו כוחם של מילים.

כח הדיבור עם ערך לתורה

פרשתנו, פרשת 'מטות', פותחת בציווי על נדרים ושבועות:

"לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה" (במדבר ל, ג).

מגלה לנו התורה עד כמה יש כח גדול ועצום לדיבורו של האדם הן לטוב והן למוטב ח"ו, ומעוצמת חשיבות דיבורו של אדם נלמד כמה כח ניתן לאדם ששומר פיו ולשונו אשר חשיבותו לאין ערוך.

לידת מרן הגרי"ש אלישיב

יעיד על כך המעשה הבא:

הוריו של מרן הגרי"ש אלישיב ציפו כשבע עשרה שנה לפני בטן קודם שנולד הוא. באחת הפעמים, פנו ההורים לאחד הרופאים הגדולים שגילה באזניהם כי לדעתו ודאי שאין לאשה סיכוי להיפקד וגם לדרכי הרפואה אין פתרון לבעיה כשלה. כאשר שמעה זאת, הגיעה לבית אביה מרן גאון ישראל בעל ה"לשם שבו ואחלמה", ולאחר כמה דקות יצאה

צביקה היה אחד הבחורים החביבים בישיבה. באחד הימים עוברת בין הבחורים שמועה בלתי תיאמן: "צביקה גמר שידוך, ולא תאמינו עם מי, עם משפחת גרנט! לא פחות ולא יותר".

לצורך העניין אסביר כי משפחת גרנט הייתה ידועה כמשפחה מיוחדת, שאיחדה שני שולחנות בטרקלינה, תורה וגדולה בכפיפה אחת. אבי המשפחה היה בר אוריין ונדיב לב, וילדיו כשתילי זיתים סביב שולחנו.

השמועות המשיכו לרדוף. "צביקה מקבל דירה באזור ה"אש", כאן במרכז ירושלים, סמוך ונראה לישיבה. תארו לכם". וגם: "הדודים והדודות כולם אמידים, והכלה היא האחיינית הראשונה. כולם נרגשים, ומתחרים ביניהם מי יעניק לזוג החדש יותר". הדמיונות הרקיעו שחקים, היה ברור לנו שאנחנו מגזימים, ובכל אופן נהנינו להשתעשע בעניין.

צביקה הגיע לישיבה זורח כמו שמש בצהריים. קשה היה להכיר את צביקה של פעם, עיניו ברקו יותר מיהלומים, כמו זהרורי זהב נשפכו על פניו. להפתעתנו, צביקה לא דחה את השמועות, הוא אישר אותן אחת לאחת. "דירה בירושלים, כמובן, יחידה צמודה? יש אופציה כזו, אחד הדודים דיבר על הכיוון, ומה עוד? בקצב הזה אני כבר לא יודע".

הישיבה כולה צהלה ושמחה, אך שמחתו הפשוטה והלבבית של שמוליק, חברו הטוב של צביקה, הייתה מיוחדת ונוגעת ללב. שמוליק לחץ את יד חברו בחום דקות ארוכות, ובירכו בכל הברכות שבעולם. צביקה נחלץ ממנו במהירות, וריחף הלאה באושר אין קץ.

הבטתי בשמוליק, וידעתי כי מי שיזכה בו – יהיה מאושר, ממש "וראך ושמח בלבו". שמוליק הרי יודע כי

הבגדים הלבנים על הרצפה המלוכלכת בבוץ. לאמו של הגריי"ש נגרמה עגמת נפש רבה, אך באותו רגע גמרה בדעתה לשתוק ולא להגיב.

לא נדע בבירור, אך לסוף אותה השנה זכתה ובאותה שנה נפקדה במאור ישראל הגאון מרן הגריי"ש אלישיב, ריש"א דגלותא.

אין אנו יודעים בוודאות חשבונות שמים, אך ודאי שבשכר דיבור של פה קדוש, שתיקה והבלגה, שמירת הפה בשעת כעס או צרה אפשר לזכות לדברים גדולים ועצומים. תולה ארץ על בלימה...

פליטת פה שגבתה מחיר כבד

את הסיפור הבא סיפר אחד מבחורי הישיבה בדורנו, ואין צורך להכביר במילים כדי ללמוד ממנו את הלקח המזעזע:

אנחנו בחורי ישיבה גדולה ומפורסמת. רבות מן המשפחות המפוארות בקהילתנו משתבחות בחתן נאה מישיבה זו. אני זוכר תקופה שמחה במיוחד בישיבה, בכל לילה התבשרנו על אירוסיו של חבר אחר. בתוך שבוע וחצי חגגו עשרה בחורים מן הישיבה את מציאת אבדתם. היינו מאושרים.

מנהג נאה היה בישיבתנו, כל חתן היה עורך סעודת "נשמת כל חי" מתוך הודיה לקדוש ברוך הוא על כל הטוב אשר גמלו. במהלך הסעודה, היה קם אחד החתנים, ומכריז כי הוא מקבל על עצמו אי"ה ובלי נדר לערוך סעודת "נשמת כל חי" בפני עשרה בחורים, באם אחד הבחורים היושבים כאן עמנו יזכה למצוא את זיווגו בתוך תקופה מהירה וסבירה. הפלא ופלא, הסגולה הלזו פעלה! במציאות היא הוכיחה את עצמה!

בהינו בצביקה בהלם. מה פשר המהתלה המזעזעת הזו? מה קרה לצביקה? נראה שהגדולה העבירה אותו על דעתו ועל רגישותו...

הגנבתי מבטי אל שמוליק ולבי עצר מפעום. שמוליק נראה נורא, פניו הלבנות היו שקופות, עיניו כמו שקעו בארובותיהן. פתאום הבעיר את פניו נחשול של זעם אדום ונורא. הצלקת הארוכה נראתה כמו קו של אש. התקרבת אל שמוליק, ידעתי שהוא זקוק לעזרה, אבל חבר אחר הקדים אותי, הניח יד רגישה על כתפו וניסה להרגיעו.

היה נראה ששמוליק בכאבו הרב מתכוון עכשיו להגיב לצביקה בתגובה חריפה מאוד.

החבר שלצידו אחז בידיו והתחנן, "שמוליק, אל תעשה את זה, אתה יודע שרק רוח שטות דיברה מגרונו של צביקה. זה לא מתאים לו, כל מי שבולם את פיו בשעה של עלבון, מי ידמה לו". שמוליק שתק, אך לא היה מסוגל להמשיך להשתתף בסעודה. הוא קם וחמק מהמקום כשעיניו זולגות דמעות.

שלושה ימים חולפים, צביקה מנסה ליצור קשר עם מחותנו לעתיד, להודות על מתנה כלשהי או לברר עניין אחר, והקשר לא נוצר. המחותן טרוד, תפוס, או אין תשובה.

במהלך היום מנסה צביקה שוב ושוב, לבו מנבא לו רעות. הוא חייב לדבר עם מי מהמשפחה כדי להירגע. הוא מתחיל לזרוק טלפונים לסבא, לדוד מפה ולבן דוד משם. אפס, איש אינו עונה לו, כאילו היה מצורע.

בלילה נודע הדבר.

השדכן התקשר לבית ההורים והודיע בשפל קול כי "באמת אין לי מושג מה קרה, אני פשוט לא מאמין למה שאני עומד לומר, אבל משפחת הכלה הודיעה פתאום שהם אינם מעוניינים בשידוך, הם מבקשים לנתק מיד את הקשר".

משוכה רצינית עומדת בינו לבין הקמת ביתו. ייתכן שקריעת-ים-סוף שלו תהיה קלה ושמחה, אין איש היודע, אך ייתכן גם אחרת. שמוליק עבר מאורע טראומתי בילדותו (הסיפור אינו ידוע, מדובר בפציעה או בכווייה), והדבר הותיר חותם בלתי נעים על פניו.

אנחנו החברים התרגלנו לצלקת, והכרנו את נפשו הרגישה והעשירה של חברנו. אולם כל הרואה אותו בפעם הראשונה, היה נרתע. עכשיו שמוליק שמח כל כך עם צביקה, כאילו היתה זו שמחתו שלו.

סעודת "נשמת"! עברה הרינה בישיבה. הכול נהרו אל ה"נשמת" של צביקה, יודעים שהפעם תהיה זו סעודה עשירה ומיוחדת, כיאה למי שעלה לגדולה.

לא התאכזבנו. צביקה הכין שולחן כיד המלך. הוא נעמד, ואמר במהירות את ה"נשמת" שלו. אחר כך התיישב, והחל מתאר את נפלאות בית חותנו ומשפחתו רחבת הלב והכיסים. בשלב השיא החלו החתנים לעמוד בזה אחר זה, ובכובד ראש ובתפילה נרגשת קיבלו על עצמם התחייבות לעריכת סעודה ואמירת "נשמת" בפני עשרה, אם ידים הקרוב שעדיין לא התארכו ימצא את זיווגו במהרה.

פתאום זינק צביקה ממקומו. השתתקו והבטנו בו, לא מילתא זוטרתא היא, צביקה עומד לברך מישהו. את מי? קולו של צביקה היה קולני, עליז וזחוח. "אני מודיע בזאת ברבים, שאם שמוליק חברי היקר מתארס בתוך --- חמש שנים (!!!) אני מקבל על עצמי לערוך סעודה ולומר 'נשמת כל חי'..." צביקה התיישב על כיסאו, מיטלטל בצחוק אדיר. הוא היה היחיד שצחק.

חמש שנים!

אז לפני כעשר שנים. פתאום ידעתי על מה הוא מדבר. כמו נדלקו אבוקות של אור בליבי. הבנתי מה מתרחש עם צביקה ושמוליק. ריבונו של עולם, איפה היינו עד עכשיו?

ביקשתי משמוליק לעצור והודעתי לו בנחרצות, "תשמע, מחר אני מזמין אותך לפגישה משולשת אצלי בבית, אתה, צביקה ואני. יש לי משהו גדול לומר לכם". המשכתי להלום בברזל החם והתקשרתי לצביקה, מודיע לו על הפגישה. מודיע, לא מבקש.

למחרת, נפגשנו בסלון ביתי. ביקשתי רשות משני הבחורים לדבר חופשי, לטובתם. הם הסכימו, ואז התחלתי להמטיר. "שמוליק, נכון אתה בטוח שהשידוכים נתקעים בגלל ה... צלקת?" שמוליק הנהן קלושות.

"צביקה, יש לך עדיין ספקות למה השידוכים שלך מתרסקים?" שקט בחדר, המחשבות רצות והגה לא נשמע. לא ויתרתי, ביקשתי מצביקה לצאת אחריי. "צביקה יקירי, האם אתה באמת מאמין שהסליחה האומללה שביקשת בעבר משמוליק נחשבת לך? עליך להבין שאם לא תפנה אל שמוליק בלב שבור, תבכה ותתחנן על נפשך, אין לך סיכוי להתחתן, אין. אתה תמשיך להרטיב את הכרית בלילות, בשעה שהמפתח בידך".

חזרנו לחדר, לקחתי אתי את שמוליק. "שמוליק יקירי, דע לך שהקפידא שלך עוצרת את גלגל השידוכים. בטוחני שאם תמחל לצביקה בלב שלם, ייקרע רוע גזר דינך, עשה למענו ולמענך".

חזרתי את שמוליק ועזבתי אותם לבדם. הם יצאו מביתי כעבור שעה, עיניהם נפוחות מדמעות אך נהרה על פניהם.

לא חולפים שבועות רבים, והנס הגלוי מתרחש, שמוליק מתארס ראשון!! עם בחורה רגילה חיצונית, מצויינת

צביקה התנתק מן הישיבה, התנתק מן החיים הפועמים, צלל אל תוך המיטה מרוסק נפשית. הוא צלל מאיגרא רמה היישר לבירא עמיקתא שחורה משחור. התהלכנו בישיבה המומים.

מישהו החליט לתפוס יוזמה ו"להזכיר" לצביקה מה היה בסעודה. צביקה כבר קיבל עזרה וניסה להתאושש. הוא הגיע לישיבה, ניגש אל שמוליק וסינן לעברו, "שמוליק, בטח אתה לא מקפיד עליי, נכון? אתה צריך להבין שמה שאמרת היה סתם בלא כוונת זדון..."

"בטח, בטח" - ענה שמוליק מהר, "בטח צחוקים, שום דבר לא קרה..." מרוב צחוק, ברח שמוליק מהמקום, מצא לו פינה וגעה בבכי. אני לא מסוגל למחול לו, הוא אמר לעצמו, לא מסוגל, צביקה אפילו לא מבין כמה פגע בי!

חודשים חלפו ואפילו שנים. בישיבה מתחלפות משמרות. בחורים יוצאים לבנות את ביתם, ונערים רכים נכנסים נרגשים בשעריה. שניים נותרו מן השיעור העתיק: צביקה, שכל שידוך שמתקדם נגמר לקראת הסוף באופן מוזר ע"י המשפחה, שמקבלת "רגליים קרות", ושמוליק, שהצלקת שעל פניו מבריחה שידוכים. כדי לא להיות בודדים, מתחברים השניים, על אף שאין כל חיבה וידידות ביניהם.

באותם ימים, עסוק הייתי לביתי. צביקה ושמוליק פרחו לגמרי מזכרוני. באחד הימים נקראתי אל ראש הישיבה, שביקשני לשמש כאחראי רישום. לצורך עבודתי היה עליי לנסוע אל הישיבות הקטנות בארץ, ולהציע את טפסי הרישום של הישיבה. שמוליק, שידע לנהוג, היה נהגי האישי. שמוליק שנעצר בתחנת הישיבה ומעולם לא הפליג לדרכו...

במהלך הנסיעה, כשהתקרבו הלבבות, שח לי שמוליק שהוא עבר בחייו אירועים רבים, והוא משתדל להתגבר ולסלוח על הכול, חוץ מאשר על משפט אחד, שנאמר לו אי

וצריחיו שהזדקרו לגובה מרשים האפילו על צריחי המסגדים בכל הסביבה. סביב הארמון השתרע גן רחב מימדים, מטופח בקפידה, והמתחם המלכותי הוקף בגדר גבוהה ומרשימה, מעוטרת בפיתוחי חותם.

הסולטן אהב יופי, אולם החכמה היתה מושא הערצתו. הגאון רבי משה המון, מגאוני אותה תקופה (נולד בשנת רנ"א), שבה את ליבו בחכמתו המופלגת.

ורבי משה, כרועה עדרו, ידע לנתב את הערצתו של הסולטן לתועלת הכלל. הוא ביקש מהסולטן, כי כל עלילת דם שיעלילו על יהודי הממלכה – לא תידון בערכאות הנמוכות, אלא רק בבית דינו של הסולטן ירום הודו.

ידוע ידע רבי משה, כי בבוא עלילת הדם אל שער המלך, ייקל עליו לסכל את המזימה ולהוכיח את השקר והמסתתר מאחורי העלילה השפלה. הסולטן נעתר לבקשה, ו"פירמאן" מלכותי נחתם בטבעת המלך, כי כל עלילת דם לא תידון אלא בבית דינו הסולטן.

רבי משה היה מן הדמויות היותר נערצות בארמונו של הסולטן, אולם דמות אפלה בארמון רקחה נגדו מזימות שחורות משחור.

היה זה הוויזיר הגדול, ראש השרים. איברהים פשה שמו. לאיברהים, בנו של מלח יווני שנחטף על ידי שודדי ים ונתגדל על ברכי האיסלאם, היתה היכרות מוקדמת עם הסולטן. ובחכמתו לרעה עלה בסולם הדרגות עד שנעשה לוויזיר הגדול.

איברהים זה, כהמן האגגי בשעתו, לא נח ולא שקט. הוא רחש ליהודי הממלכה שנאה עיוורת, ואת הגאון רבי משה המון תיעב עד עמקי נפשו הרדודה.

כמה וכמה פעמים ניסה ללחוש לחיבת נחש על אוזנו של הסולטן, במטרה להגות את רבי משה מן המסילה ולהסיר את חינו בעיני הסולטן, אולם תמיד נכשל במזימתו. הסולטן

במידות, מסודרת בעבודה. המחותרים זיהו את פנימיותו המיוחדת והיו מאושרים, צביקה מתארס מספר ימים אחריו.

רק עכשיו קלטו כולם את שאירע...

שמוליק מחק את הקפידא שלו, ובשמים מחקו את הגזירה נגדו. צביקה מחק את הגאוה שלו, עשה תשובה מתוך חרטה אמיתית, ומיד התארס.

כיום ב"ה שניהם נשואים באושר ובנחת.

יהי רצון שתהיינה זכויות דברי החיזוק בעבור גיבורי הסיפור, שיזכו במהרה לזרע של קיימא. אמן

התורה מלמדת אותנו מה חשיבות הדיבור של האדם. מה הוא יכול לפעול בדיבורו. כמה כח יש לכל מילה שהוא אומר ומוציא מפיו. וכמו שאמר שלמה המלך - "מוות וחיים ביד הלשון". הכל תלוי בלשון.

בשעה שהאדם נברא, כתוב "ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה", ותרגם אונקלוס: "לרוח ממללא". שכאן נברא לו כח הדיבור. ופירש רש"י שאפילו שגם חיה ובהמה נקראו נפש חיה. כאן נוסף לאדם דעה ודיבור. וזו הדרגה הכי גבוהה בבריאה - דומם, צומח, חי, מדבר. זו הייחודיות של האדם מעל הבהמה. וזה שייך רק במי שידוע לייחס חשיבות לדיבור שלו.

החלום השקרי...

ארמונו של המלך סולטן סולימן היה מן המפוארים שבארצות מלכי אותה תקופה.

טובי אדריכלי הממלכה העות'מאנית הוגיעו את מוחם במשך חודשים ארוכים על תכנונו של הארמון המפואר, והתוצאה הותירה את נתיני הממלכה פעורי פה. הארמון העצום היה מחופה שיש בוהק, מעוטר בשריגים סמוקים,

הקרקע... ולפתע חש טלטלה בזרועו. הוא ניעור בבהלה. מעליו רכנה דמות מאיימת, לבושה לבן.

"מי אתה?!", גמגם מבועת עד מוות.

"אני הוא מוחמד, נביא האל!" עיבה הוויזר את קולו הצורמני, "מה לך נרדם, יא סולטן?! מן השמים באתי להזהירך! עליך לכלות ולאבד את כל היהודים השפלים במלכותך!"

ובעוד עיניו של הסולטן מתעגלות בתדהמה. חבט הוויזר קלות בראשו, בעזרת מקל העץ. "בעוד שלושה ימים עליך להורות לכל המוסלמים הנאמנים, תושבי ממלכת עות'מאן, להרוג ביהודים שנואי הנפש, מכת חרב, הרג ואבדן. ואם לא, דמך בראשך!"

ובטרם יהיה סיפק בידי הסולטן להתעשת, נמוגה הדמות ונעלמה אי שם מתחת למיטה הרחבה...

עוד שעה ארוכה אחר כך שכב הסולטן במיטתו בעיניים פקוחות, מתחבט בינו לבין עצמו, אם אך חלום ביעותים הוא, או שמא מחזה שמיימי.

ההתלבטות לא ארכה יותר מיממה, שכן, בלילה שלמחרת חזר המחזה המאיים על עצמו. שוב הופיעה הדמות עטויית הלבנים בחדרו של הסולטן ותבעה ממנו במפגיע לצוות על הכחדת יהודי הממלכה.

למען הסר הספק, דאגה הדמות המסתורית להנחית כמה מהלומות כואבות על זרועותיו של הסולטן, קודם שהתאדתה בירכתי המיטה.

בשעת בוקר מוקדמת הוזעק רבי משה המון אל הסולטן. הסולטן ישב על כסאו, פניו חיוורות וכתפיו שמוטות.

"מה אירע?" נזעק רבי משה, והסולטן פתח וסיפר על נביא האיסלאם שהופיע בהקיץ בחדר משכבו, ועל תביעתו

דחה את דבריו כגרש זבוב טורדן, ועיניו המשיכו להביט בהערצה אחר דמותו של רבי משה...

וכך הלכה ונתרקמה במוחו הקודח של הוויזר מזימה חצופה, נועזת ורוויית משטמה.

היתה זו שעת אחר חצות. צלליתו של אדריכל הארמון נבלעה בפתח ביתו של הוויזר. שם בבית, דלק האור.

הוויזר פרש על השולחן את מפת הארמון. "ברצוני לחפור מחילה מביתי עד לחדר השינה של הסולטן!" אמר בחיוך שטני כשאצבעותיו מתופפות על השולחן בעצבנות. "אם תשתף פעולה, אשלם לך היטב!" קרץ בעינו, "אם תסרב..." לא היה צורך להמשיך. אכזריותו של הוויזר לא היתה בגדר סוד כמוס.

את השעות שלאחר מכן העביר האדריכל בשרטוטים מדויקים, עבור חבורת פועלים שנבחרה בקפידה. ועם אור ראשון חמק בעיניים טרוטות מביתו של הוויזר, צרור כבד בידיו, שכר על עמלו.

כעבור עשרה ימים היתה המחילה חפורה למלוא אורכה. האדריכל שהגיע לביקור נקש באגרופו על התקרה הנמוכה. בקצה המנהרה, ולחש לוויזר שלצידו: "כאן, בדיוק כאן, עומדת מיטתו של הסולטן. הכאה קלה במכוש, ואתה מוצא את עצמך מתחת למיטתו..."

הוויזר חכך ידיו בהנאה ואש זדונית ריצדה בעיניו הקטנות. "זהו, הכל מוכן לפעולה", הרהר, "עוד הלילה אתנבא באוזני הסולטן התמים ואוהב היהודים שלנו..."

באותו לילה, שעה קלה קודם עלות השחר, עטה על עצמו הוויזר גלימה לבנה, כחליפת תכריכים, נטל מקל עץ עבה בידו האחת ומכוש בידו השנייה והזדחל אל המחילה.

הסולטן נם את שנתו בשלחה, הוא לא יכול היה לנחש – ולו בחלום – כי מתחת מיטתו עמל עתה הוויזר על ביקוע

הנחרצות, להתיר את דמם של יהודי עות'מאן. מנער ועד זקן, איש ואשה.

ברכיו של רבי משה כשלו, הוא קרס לרגליו של הסולטן ונשק את מנעליו. "אל נא, אדוני רב החסד", התייפח, "הלא אין זה אלא חלום רע, מחזה בלהות חסר ערך. האם תרהיב עוז לגזור מיתה ואבדון על רבבות נפשות תמימות וטהורות בגין חלום לילי?!..."

"ומה אעשה?" לחש הסולטן בשפתיים חיוורות, "אין לי ברירה, אלא למלא אחר צו נביאנו".

"יודע מה?" הזדקף הסולטן בכסאו, "את הלילה הקרוב תעשה בחדרי, ותיווכח כי אמת בפי! הנביא מוחמד, בכבודו ובעצמו יבוא לצוותני על כך!"

רבי משה מחה דמעותיו, סבר וקיבל. בטוח היה, כי יעלה בידו לנער את הסולטן מן השינה, להוכיח לו כי אך מחזה עוועים מציג כנגדו שר החלומות...

בשעת ערב מאוחרת הוכנס רבי משה לחדר השינה של הסולטן. הוא התיישב בפינת החדר החשוך, ממלמל פרקי תהלים מן הזיכרון, מנסה לגבור בלחישתו על נחרותיו של הסולטן הישן. ולפתע אירע הדבר.

דמות מסתורית צמחה כמו מתוך האדמה. רבי משה קפא על מקומו ועיניו ביקשו לצאת מחוריהן. לא, אין זה חלום. זהו מחזה חי, מוחשי ממש. הנה, הדמות האימתנית רוכנת מעל הסולטן, מטלטלת אותו טלטלה עזה ומצווה עליו בקול רם להכחיד מחר כל זרע ישראל מעל פני האדמה, ואם לא יעשה כן – יהיה סופו רע ומר...

רבי משה עצם עיניו בחרדה, וכאשר פקחן כבר לא היתה הדמות המסתורית בחדר. רק הסולטן התיישב במיטתו, משפשף את זרועותיו הכואבות ממכותיו של הנביא.

"רבי משה", לחש הסולטן באימה, "איני יכול, הלא בעיניך ראית, כי מוחמד בכבודו ובעצמו בא להזהירני. הנה, אכתוב לך פירמאן מלכותי, לבל יהין איש לנגוע בך לרעה. קח לך סוס אציל מאורוותי וברח להיכן שתישאך הרוח. הצל את עצמך"...

רבי משה לא מצא מילים. פיו נפתח ונסגר חליפות, כאשר הסולטן ליווהו אל הפתח, מסר בידיו את כתב הפירמאן, ונפרד ממנו בלחיצת יד.

ברגליים כושלות צעד רבי משה אל האורווה, עלה על גבו של סוס משובח והדהיר אותו החוצה, אל העמק הסמוך, מניח לסוס לנווט את דרכו לבדו.

כעבור שעה קלה עצר את הסוס מדהירתו, ירד מן הסוס והתיישב לארץ. האימה שחש בחדר משכבו של הסולטן התחלפה בכאב אדיר, ליבו דימה להתפלץ נוכח המחשבה על יהודי הממלכה הנמים כעת את שנתם בשלווה, מבלי לדמיין כי מחר יובלו לטבח כעדרי צאן, על לא עוול בכפם.

הוא טמן ראשו בידיו ובכה בקול. נחלי דמע זלגו מעיניו, על לחייו ועל בגדיו, והוא הניח להן לזלוג ללא מעצור, מתאבל על מותם הקרב של רבבות יהודים תמימים וזכים.

ולפתע חש יד נוגעת בכתפו. הוא הרים את ראשו. מולו עמד איש זקן, הדור במראהו ובלבושו.

"מה לך, ידידי?" שאל האיש, "מדוע תבכה?" ובטרם היה סיפק בידי רבי משה להשיב, המשיך האיש בדבריו, "אם ירא אלהים אתה, מדוע נטשת את עמך ואת נחלתך?"

ליבו של רבי משה החסיר פעימה. באחת הבין, כי העומד מולו אינו אלא אליהו הנביא, אשר נשלח משמים, לעמוד לימין ישראל. שאם לא כן, הכיצד הוא יודע על הגזירה המתרגשת ובאה?

למיטתך, ואם תמצא שם מחילה – צעד בה עם חייליך. ביתו של הוויזר הזומם להחריב את ממלכתך וליטול את המלוכה מידך, ממתין לך בקצה המחילה..."

אליהו הנביא כילה את דבריו ונעלם מן העין, והסולטן שב בצעדים זריזים אל הארמון בלוויית רבי משה, אפוף מחשבות.

פלוגת המשמר נקראה אל חדר השינה והמיטה הרחבה הוזהה הצידה. בתוך רגעים ספורים התגלה פיר המחילה.

בעיניים קמות הביט הסולטן בפתח הפעור. לפתע הבין את התרמית. הוא וחייליו השתחלו אל המחילה, ובתוך רגעים ספורים מצאו את עצמם בחדר השינה של הוויזר.

"בן מוות!" הצטווח הסולטן מול הוויזר הישן, עטוף בגלימה הלבנה, וידו עודנה אוחזת במקל העץ העבה.

הוויזר התעורר בבהלה, עיניו התרוצצו בחוריהן. לרגע התעשת וניסה לברוח, אולם ידיהם החסונות אל חיילי המשמר אחזו בו כבצבתות לקולו של הסולטן, "את יהודי הממלכה זממת להרוג על לא עוול בכפם. ועל מלכך הרמת יד?! מות נבלים תמות!"

למחרת, ברוב עם, נתלה הצר הצורר בפתח ביתו. וליהודי עות'מאן הייתה הרווחה.

כמים הפנים לפנים-בדוק ומנוסה!

אלכס וגרישה היו תאומים זהים אך לא סתם זהים – הם היו העתק מדויק אחד של השני, אך בזה נסתיים הדמיון בעיניהם. באישיותם הם היו שונים מאד אחד מהשני, אלכס היה ילד דומיננטי וערני בעל עיני נץ שלא פספסו דבר, ולעומתו גרישה היה ילד שקט טוב לב ותמים.

כשהתאומים היו עדיין קטנים, הדבר לא בלט במיוחד למרות שאלכס היה מעורב בכל מעשה קונדס שנעשה

"וכי מה אוכל לעשות?" פירש רבי משה ידיו לצדדים, "הלא בעיני ראיתי את הדמות המתייצבת בחדרו של הסולטן, איני יודע אם כישוף הוא זה, או שמא השטן בכבודו ובעצמו. אולם את הנעשה אין להשיב..."

בת שחוק עלתה על פניו של אליהו הנביא "לא מיניה ולא מקצתיה", אמר. "אני אעמיד את הסולטן על טעותו. בעוד שעה קלה אתייצב בגן הארמון. היכנס אל חדר משכבו ומסור לו. כי אליהו, נביאם של היהודים, רוצה לראותו. רק זאת אמור לו, שיטבול במי המעיין שבחצר ויחליף בגדיו..."

רבי משה פעל מבלי לחשוב. הוא עלה על הסוס, הדהיר אותו חזרה אל הארון ועלה אל חדר השינה. השומר הניח לו להיכנס פנימה מיד.

"אדוני הסולטן", לחש רבי משה לעבר הסולטן התהפך במיטתו. "אליהו, נביאנו, מבקש לראותך".

הסולטן התיישב באחת. הוא שמע רבות על נביאם של היהודים, עתה יזכה לראותו. "עליך לצאת אל הגן, לטבול במעיין ולהחליף שמלותיך", לחש רבי משה, והסולטן הנהן בהסכמה.

רגעים ספורים לאחר מכן כבר עלה הסולטן מן המעיין הנובע שבחצר, מחפש בעיניו אחר דמותו של הנביא. ולפתע הבחין בו, מרחוק. הילה זוהרת חופפת מעל דמותו. הוא התלבש בזריזות והחל צועד לעבר אליהו הנביא, כשהוא כורע ומשתחוה מידי כמה צעדים.

וכאשר עמד בדל"ת אמותיו, פתח אליהו הנביא ואמר: "סולטן סולימן, הגד הוגד לי עד כמה אתה מיטיב ליהודים אשר במלכותך, ישלם ה' פועלך, אולם הפעם הסכלת עשות. וכי אינך יודע, כי השולח ידו ביהודים לא יינקה?"

ובטרם יספיק הסולטן להתנצל, המשיך אליהו הנביא ואמר: "שוב לחדר משכבך וחפור את האדמה מתחת

באחד הימים, בשעת אחר הצהריים, צעד ולדימיר אל עבר בית החולים הממשלתי שם שכב אחד מחבריו לעבודה לאחר ניתוח כששמע לפתע קול מוכר. "דוד ולדי", הוא סובב את ראשו ולרגע נבהל, "גם לכאן הגיעו אלכס וחבורתו?" חשב לעצמו אבל מיד הבין שטעה, היה זה גרישה התאום הזוהר והשונה כל כך: "גרישה, מה שלומך?" טפח ולדי על שכמו של אחיינו, "מה אתה עושה כאן?"

"אני וכמה מחבריי מתנדבים כאן בבית החולים בעזרה לחולים", השיב גרישה בביישנות. ולדימיר חייך חיוך רחב ותהה לעצמו איך יכול להיות ששני תאומים כל כך דומים יכולים להתנהג הפוך אחד מהשני, הוא נפרד מגרישה בחביבות והמשיך בדרכו כשלתע עצר, בראשו עלה רעיון שאומנם במבט ראשון היה נראה קצת הזוי, אבל כשחשב עליו עוד קצת החליט שאין לו מה להפסיד. הוא הסתובב לאחור וחיפש את גרישה וחבריו ומהר מאוד מצא אותם בחדר סמוך, סביב למיטתו של ילד חולה: "גרישה, אפשר לדבר איתך רגע?" גרישה סימן לחבריו שימשיכו ויצא מן החדר עם דודו.

"מה דעתך להרחיב את הפעילות שלך גם לשוק העירוני?" הוא לא המתין לתשובה והמשיך: "ישנם סוחרים זקנים שמתקשים מאוד באחזקת החנות והם צריכים עזרה מידי פעם, אני מאוד אשמח שאתה וחבריך החביבים תעזרו להם". גרישה ניסה להסביר שהם כבר עסוקים מאוד אבל דוד ולדימיר לא ויתר: "מחר בשעה שתיים בצהריים תהיה בכניסה לשוק ואני כבר אמתין לך שם". הוא לחץ את ידו של גרישה ההמום ועזב את המקום.

ביום שלמחרת עמד גרישה בכניסה לשוק והמתין לדודו. היה נדמה לו שמספר סוחרים שעברו לידו מזעיפים את פניהם ברגע שראו אותו. "שלום גרישה", נשמע מאחוריו קול שעורר אותו מהרהוריו, היה זה דוד ולדימיר עטור במדים.

במסגרת בית הספר, ולעומתו, גרישה היה נכון לכל בקשת עזרה והיה הראשון שרץ לסייע לכל ילד. אבל כשגדלו הילדים והפכו לנערים התחילו הבעיות האמיתיות, במקום להשקיע בלימודיו, העדיף אלכס לנצל את שכלו לרעה והתחבר לנערים קלי דעת ופוחזים והפך מהר מאוד למנהיגם הבלתי מעורער. כמעט מדי יום היה יוצא עם חבורתו מהכפר האוקראיני הקטן שבו התגוררו לעיר הסמוכה, שם היו מתכננים כיצד להרוויח עוד כמה פרוטות בדרכים לא כשרות במיוחד. פעם היה זה בעל חנות מכולת ששניים מחבורתו של אלכס דאגו לביים מריבה בכניסה לחנותו וברגע שיצא החוצה כדי להפריד בין הניצים היה נכנס אחד מהם פנימה ומגניב לכיסו כמה קופסאות סיגריות. במקרה אחר, לקחו אלכס וחבורתו 'בהשאלה' את חמורו של שואב המים ותמורת כמה פרוטות ערכו סיבובים על החמור לילדי השכונה.

ולדימיר פטרובסקי היה סגן מפקד תחת המשטרה בעיר והגיע לאוזניו שמע מעלליהם של אלכס וחבורתו. מהר מאוד הבין ולדימיר כי המדובר בבן אחותו שהתגוררה בכפר הסמוך. הוא הבין כי זהו רק עניין של זמן עד שיגיע אלכס לתחנת המשטרה. ולדימיר ניסה לדבר עם אלכס ולהסביר לו את מצבו, אולם אלכס לא האמין שהוא יכול להשתנות והמשיך במעשיו שמיום ליום הפכו לנועזים וחמורים הרבה יותר.

ולדימיר היה אובד עצות, מצד אחד כאב לו על בן אחותו שמנצל את כישוריו לרעה ומאידך הוא היה איש חוק והיה ברור לו כי מחובתו לעצור מהר מאוד את אלכס וחבורתו אפילו בדרך הקשה. אלכס כבר הפך לאימת הסוחרים וברגע שפרצופו נראה בשוק העירוני היו הסוחרים פוקחים שבע עיניים כדי לוודא שאלו לא מנסים לגנוב משהו מהדוכנים.

שלמה המלך אמר: "כמים הפנים לפנים כן לב האדם אל האדם", כמו שהאדם יכול להשפיע על הבבואה המשתקפת במים על ידי שינוי הבעת הפנים שלו, כך הוא יכול להשפיע על רגשותיו של הזולת כלפיו באמצעות שינוי הרגשות של עצמו. אם ירעיף עליו אהבה - גם הזולת בסופו של דבר יחזיר לו אהבה. אך אם ינהג כלפיו בשנאה - גם הזולת ישנא אותו. בידינו היכולת להשפיע על מעשיו של זולתנו באמצעות מעשה טוב שיכול בעקיפין להפוך אדם מן הקצה אל הקצה בלי שאפילו נהיה מודעים לכך...

הגאון מוילנא בפרושו על ספר משלי מבאר: "כמו המים שמראים פני האדם כפי שמראה עצמו למים, אם יעקם פניו גם המים יראו כן, כן לב האדם לאדם - אם ליבו טוב לאדם, אותו אדם גם כן טוב עמו, אף שאינו יודע ליבו".

"בוא ואכיר לך כמה מן הסוחרים", אמר והתקדם יחד איתו לחנותו של סוחר בדים בעל שיער לבן. "זהו גרישה, הוא בחור טוב שרוצה לעזור", הקשיש היה נראה מהוסס אבל דוד ולדימיר פתר את חששותיו של הסוחר: "אל תדאג, זו אחריות שלי", אמר לסוחר ויצא מן החנות. שעתיים שלמות בילה גרישה אצל סוחר הבדים. ולמחרת עזר לנגר שכוחו כבר לא היה במותניו, כך החלו הסוחרים בשוק להכיר את גרישה בעל לב הזהב שמתנדב לעזור ללא תמורה.

חלפו שבועיים תמימים ואלכס וחבורתו תכננו שוב תרמית שתמלא את ארנקם במזומנים, אך להפתעתו של אלכס, ברגע שנכנס אל השוק חייכו אליו הסוחרים כשהם עוצרים אותו ודורשים בשלומם כשהם לא משערים כי אין מדובר בגרישה, אלא בתאומה השונה כל כך... אלכס לא הצליח להבין מה קרה, אך לפתע חשב לעצמו כי אם אנשים אלו כל כך חביבים אליו, הוא לא מסוגל לעשות להם רע. ולדימיר, שעקב מרחוק אחר הנעשה, שמח כל כך שתכניתו הצליחה ואחיינו היקר נעצר רגע לפני הנפילה לתהום.

ואלכס, שדרכו החדשה החלה לפתע למצוא חן בעיניו, הבין שאם יעשה לאנשים טוב, רק ירוויח מכך ותוך תקופה קצרה חזרו זוג התאומים הזהים להיות זהים באמת...

***

דברי תורה אילו נכתבו לעילוי נשמת כל נשמות ישראל שאין מי שינציח את זכרם

ת.נ.צ.ב.ה